

Erfgoed Hoogstraten

GESCHIEDENIS en ERFGOED van het LAND VAN HOOGSTRATEN

NIEUWSBRIEF MAART 2003

Beste leden,

Voor jullie ligt een nieuwsbrief boordevol activiteiten, nieuws uit de werkgroepen, en randinformatie. Onze vereniging zit op het goede spoor. Het enthousiasme en de belangstelling groeit. Wij zullen dit blijven continueren. Als dynamische erfgoedvereniging willen we het pad effenen om in de nabije toekomst een breed spectrum aan initiatieven en mogelijkheden te ontwikkelen en te stimuleren. Rest mij nog om jullie uit te nodigen op ons bezoek aan het klooster te Meersel-Dreef. Vergeet ook niet om je lidgeld te betalen.

Patrick Melis

UITNODIGING

Zondag 6 april: BEZOEK aan het 'Lourdes van de Noorderkempen', de kerk en het klooster van de kapucijnen in Meersel-Dreef. We verzamelen om 14.00 uur bij de ingang van het klooster. Het bezoek is voorbehouden aan leden. De deelname is gratis. (graag een paar euro's in de offerblok van de kloosterkerk)

Dinsdag 6 mei: LEZING over het Withof en de figuur van Waltman Van Dijck, in voorbereiding van een bezoek in juni. Stedelijk museum, Begijnhof 9 te Hoogstraten om 20.00 uur. Ook niet leden zijn welkom.

Zondag 11 mei: Bezoek aan de restauratiewerken van de kerk te Loenhout. We spreken af om 14.00 uur aan de burelen van Frans Aertsen aan J. Van Looverenplein te Loenhout. Ook niet leden zijn welkom.

Zondag 1 juni: Bezoek aan het Withof in Minderhout. We spreken af om 14.00 uur ter plaatse. Het bezoek is voorbehouden aan leden. Het aantal personen dat kan deelnemen aan het bezoek is beperkt. Inschrijven dus !

KORTE BERICHTEN

Statuten van vzw Erfgoed Hoogstraten

De statuten van vzw Erfgoed zijn ingediend en (digitaal) gepubliceerd in bijlage bij het Belgisch Staatsblad. Op eenvoudig verzoek bezorgen we u een kopij. Een vereniging als Erfgoed Hoogstraten heeft een aangepaste juridische structuur nodig, ook al kost de publicatie handen vol euro's. Nog een reden om uw lidgeld voor 2003 zo spoedig mogelijk te betalen.

De initiatiefnemers van de vereniging vormen meteen het eerste bestuur. U kan met opmerkingen, vragen en voorstellen terecht bij:

Patrick Melis, Karel Boomstraat 67 te 2320 Hoogstraten
Piet Van Deun, Minderhoutsestr. 3d te 2320 Hoogstraten
Jef Schellekens, Loenhoutseweg 34 te 2320 Hoogstraten

patrick.melis@pandora.be
pietvandeun@tiscali.be
jozef.schellekens@skynet.be

Tineke Aertsen, De Merodelei 39 te 2600 Berchem
José Verbreuken, H. Bloedstraat 29 te 2320 Hoogstraten
Dries Horsten, Vrijheid 98 te 2320 Hoogstraten
Frans Horsten, Begijnhof 26 te 2320 Hoogstraten

tineke.aertsen@bz.antwerpen.be
jos.vandenkieboom@pi.be
apohorstenl@omegapharma.be
frans.horsten@skynet.be

Wervingsfolder 'Erfgoed Hoogstraten'

De belangstelling voor erfgoed in het algemeen en de bezorgdheid voor het behoud van domeinen waarrond onze vereniging werkt is groot. Toch telt onze vereniging in verhouding nog te weinig leden. Om een groter draagvlak te creëren en onze vereniging bekend te maken laten we een folder drukken waarin de doelstellingen en de werking van de vereniging voorgesteld worden. We verdelen de folder langs de bibliotheken, Toerisme Hoogstraten, het Stedelijk museum, de middenstand en de leden zelf. Zodra de folder klaar is bezorgen we u een aantal exemplaren.

Open Monumentendag 2003

De voorbije jaren werd de Open Monumentendag georganiseerd door het Stedelijk museum en/of Toerisme Hoogstraten. Deze diensten blijven hun medewerking verlenen, maar stellen voor dat Erfgoed Hoogstraten als 'Lokaal Comité' optreedt.

Het thema van OMD 2003 is 'steen'. Onze vereniging wil de drie nog bestaande ijskelders van Hoogstraten ontsluiten. Op dit moment worden de nodige contacten gelegd. We houden u op de hoogte.

Het UITPLUISHUIS

Erfgoed Vlaanderen (voorheen SVE of Stichting Vlaams Erfgoed) beschikt over een 'Uitpluishuis', een doos vol foto's, voorwerpen en materialen. Het geheel is ontworpen om jongeren van de lagere school kennis te laten maken met architectuur in het algemeen en monumentenzorg in het bijzonder. Erfgoed Hoogstraten zal, in overleg met vertegenwoordigers van de lagere scholen, het Uitpluishuis in oktober als educatief project aanbieden aan de leerlingen van het lager onderwijs.

Een 'Erfgoedprijs'

Tijdens de jongste bestuursvergadering werd voorgesteld om elk jaar een zogenaamde 'Erfgoedprijs' toe te kennen aan een persoon, een vereniging of een firma, die zich op een lovenswaardige manier ingezet heeft voor het behoud van waardevol niet beschermd erfgoed. Van de leden van Erfgoed Hoogstraten verwachten we dat ze gerenoveerde of gerestaureerde gebouwen of voorwerpen voordragen.

Erfgoed en het cultuurbeleidsplan

Door het nieuwe decreet 'Lokaal cultuurbeleid' krijgt elke stad of gemeente meer mogelijkheden en meer middelen om een eigen cultuurbeleid uit te tekenen, dat aangepast is aan de eigen specifieke situatie van de streek. Het cultuurbeleidsplan vertrekt van de bestaande situatie en is een stappenplan naar een beter cultureel beleid.

In voorbereiding van de redactie van het cultuurbeleidsplan organiseert de cultuurdienst '101 gesprekken' met betrokkenen uit alle sectoren van het culturele veld. Voor deze gesprekken, die plaats vinden in de Salm-Salm molen te Hoogstraten, werden ook enkele leden van Erfgoed Hoogstraten uitgenodigd. Hun bevindingen worden in een sterkte-zwakte analyse en vervolgens in een stappenplan verwerkt.

In één van onze volgende nieuwsbrieven komen we terug op de sterkte-zwakte analyse van de erfgoedsector. Op die manier krijgen alle leden de kans om opmerkingen te formuleren en het plan te verfijnen.

Vertegenwoordiging in de Cultuurraad

De leden van de Cultuurraad stelden tijdens de vergadering van 19 maart vast dat de erfgoedsector niet of niet voldoende vertegenwoordigd is in de raad. De aanwezigen stelden unaniem voor om Patrick Melis, voorzitter van onze vereniging, als lid van de Cultuurraad te coöpteren.

UIT DE WERKGROEPEN

Werkgroep Stadsmonumenten

De werkgroep maakt een inventaris van reglementen en structuren, die in verschillende Vlaamse steden of gemeenten gebruikt worden om niet beschermde waardevolle gebouwen te behouden. De leden van de groep nemen al deze reglementen door en zullen één van de volgende weken een voorstel van reglement formuleren dat voor Hoogstraten bruikbaar en haalbaar kan zijn.

Werkgroep 'Grootgrondbezit'

Stijn Cools is student architectuur, specialiteit restauratie, en werkt aan een thesis over de Vondelsteede. Een studie over deze modelboerderij is ook een studie over de figuur van Eduard Jaequemyns, over de ontginning van de streek en over het grootgrondbezit.

Stijn wordt in zijn zoektocht naar en in het archief geholpen door enkele leden van Erfgoed Hoogstraten en ontdekt een schat aan gegevens over het grootgrondbezit. Het is informatie die niet direct bruikbaar is voor zijn thesis, maar de basis zal vormen voor verder onderzoek door de werkgroep. Een van de volgende weken rondt Stijn zijn thesis af en zal hij zijn documentatie overdragen aan de werkgroep, waaraan hij ook zelf wil meewerken.

Werkgroep funerair erfgoed

Op 15 februari 2003 vergaderde deze werkgroep voor de derde maal en is op dit moment de meest actieve groep. De groep, onder leiding van Jef Schellekens, heeft met Francis Huijbrechts een nieuwe medewerker mogen begroeten. Ze zullen zijn hulp zeker kunnen gebruiken want inmiddels weet iedereen hoe groot de omvang van het project wel is.

Alle medewerkers hebben zo hun eigen talenten. Gery Brosens is sterk in het gebruik van de computer en hij heeft een database opgesteld om de kerkhoven te inventariseren. Ondertussen hebben de leden deze gegevensbank al getest. Dirk Willemse kent behoorlijk wat van cartografie en werkt samen met Paul Fockaert om plannen op te stellen om de graven éénduidig te benoemen. Frans Snijders is sterk in archiefwerk en in de geschiedenis van de schuttersgilden uit de Noorderkempen. Hij onderzoekt welke gegevens er in de verschillende archieven te vinden zijn. Francis is gespecialiseerd in de geschiedenis van de twee wereldoorlogen en weet waar toen mensen begraven zijn. Hij heeft vroeger ook archiefstukken over de begraafplaats van Wortel Kolonie ingekeken. De coördinatie van het werk is in deskundige handen van de projectleider Jef Schellekens, die - hoe kan het ook anders - ook de P.R. van de groep verzorgt.

Het is de bedoeling dat mensen, die met familiekunde bezig zijn, op de computer een zoekfunctie kunnen starten op basis van een familienaam. Als resultaat komt er dan een lijst te voorschijn die alle gegevens bevat in verband met die graven: de geboortedatums, de sterfdatums, namen van partners, plaats van het graf, grafscript, oudstrijder ja of nee, ... etc. In totaal worden per graf 19 gegevens standaard opgeslagen. En als je dan bedenkt hoeveel graven er op alle kerkhoven zijn, dan weet je zelf dat de werkgroep nog wel even bezig is...

In een later stadium zal het onderzoek zich uitbreiden naar verdwenen graven. Ook bestaan er plannen om een gegevensbank op te starten met bidprentjes, doodsbrieven, foto's en allerlei randinformatie. Er bestaan ook plannen om met Erfgoed Hoogstraten uitstappen te maken naar interessante sites zoals bijvoorbeeld het Schoonselhof. We houden u op de hoogte.

HOOGSTRATEN TUSSEN VREDE EN OORLOG

Het dagelijks bestaan 1648 – 1748

In haar zoektocht naar het voorgeslacht van Paulus Jonckers kwam Ans-Gust Jonkers in Hoogstraten terecht.

De voor de hand liggende documenten zoals de doop-, trouw- en begraafboeken maakten maar melding van twee generaties van de familie. Om de genealogie verder te kunnen opvoeren lag het onderzoek van de secundaire archiefbronnen voor de hand. Maar ook die zoektocht, die het tijdvak 1648 – 1748 bestrijkt, leverde niet het beoogde voorgeslacht op.

Maar door het overvloedige archiefmateriaal kreeg de auteur een fascinerende blik op de leefgemeenschap in de vrijheid, tijdens de veelal turbulente periode. Onder de grote lijnen van de bekende geschiedenis gaat een leven op microformaat schuil.

Met het beschikbare archiefmateriaal kon de auteur een aantal aspecten van het leven in Hoogstraten op papier zetten, waarbij de voorouders van Paulus slechts een ondergeschikte plaats innemen. Hun bescheiden rol delen ze met de meeste andere ingezetenen van de Vrijheid met wie ze gemeenschappelijk geschiedenis maakten.

De studie die Ans-Gust Jonkers maakte heeft ruim tien jaar in beslag genomen en bestaat uit volgende hoofdstukken:

1. Een augustusdag in 1654.
2. Het plaatselijk bestuur van de Vrijheid.
3. De centrale overheid en de belastingheffing.
4. Vreemd krijgsvolk over de vloer.
5. Aenbestedingen ende trafficque
6. Mensen gaan, mensen komen.
7. Beenhouder van sijnen stiele.
8. De Heilig Bloedfeesten.
9. Geestelijk leven.
10. Van braaf gedrag tot kapitale straf.
11. Tussen vrede en oorlog.
12. De volkstelling van 1693.
13. Naar school!
14. De oorlog der twee Kronen.
15. Een nachtelijk drama.
16. Van Spaans naar Oostenrijks gezag.
17. De nasleep van de oorlog.
18. Van leerjongen tot schoenmaker en meer!
19. Armenzorg in de vrijheid.
20. de alsoo genoemde Schotsche Compagnie.
21. Voor de Vierschaar.
22. In ballingschap.
23. Het vroedevrouwersampt.
24. Het dagelijks bestaan.
25. Naar de dokter of de chirurgijn?
26. Over de wezen
27. De Oostenrijkse Successieoorlog.

Het werk is zo ver gevorderd dat de auteur haar zoektocht naar illustraties gestart is. Hopelijk kan deze studie deel uitmaken van de eerste publicatie van Erfgoed Hoogstraten.

Word lid van Erfgoed Hoogstraten – 2003

Betaal nu: 10 € voor een individueel lidmaatschap
15 € voor lidmaatschap voor uw gezin (incl. inwonende kinderen)

Betaling op rekening nr. 646-2206140-83 van vzw Erfgoed Hoogstraten, door gebruik van het overschrijvingsformulier in bijlage.